

УДК 330.322.1

**ІНВЕСТИЦІЙНА СКЛАДОВА ПІДВИЩЕННЯ
ЕФЕКТИВНОСТІ АГРАРНОГО ВИРОБНИЦТВА**

**Батир Ю.Г., к.е.н., доцент,
Храпач К.Г., ст. викладач**
batyr-jurijj@rambler.ru

Харківська державна зооветеринарна академія

***Анотація.** Проведено аналіз рівня, структури інвестиційного забезпечення галузей економіки України, і взагалі, сільського господарства та намічено основні шляхи поліпшення інвестування в аграрному секторі.*

***Ключові слова:** інвестиції, економіка, галузі, ефективність, джерела інвестицій.*

Актуальність проблеми. У системі відтворення, безвідносно до його суспільної форми, інвестиціям належить найважливіша роль в справі відновлення і збільшення виробничих ресурсів, а, отже, і забезпеченні певних темпів економічного зростання. Якщо представити суспільне відтворення як систему виробництва, розподілу, обміну і споживання, то інвестиції, головним чином, торкаються першої ланки - виробництва і складають матеріальну основу його розвитку. Ринковий розвиток сільського господарства в значній мірі залежить від інвестиційного забезпечення. Вкладення і повернення інвестицій на підприємствах галузі, як правило, формує ефективність господарювання, вирішує питання конкурентоспроможності виробництва на зовнішньому і внутрішньому ринках.

Аналіз сучасних досліджень та публікацій. Слід зазначити, що інвестиційні процеси, які відбуваються в Україні та в інших країнах, привертають увагу як вітчизняних, так і зарубіжних вчених-економістів. Аналізу проблем інвестиційної діяльності підприємств, значення інвестиційного процесу для розвитку їх економіки присвячено чимало праць українських науковців серед яких найбільш вагомими є праці П.Т. Саблука, В.Я. Месель-Веселяка, Б.Й. Пасхавера, О. Дація, М. Корецького, Б. Колтинюка, В. Мартиненка, А. Пересади, Л. Пісьмаченко та ін. Реалізація довгострокової стратегії суспільно-економічного розвитку країни вимагає нарощування інвестиційних ресурсів, поліпшення їх структури і оптимізації напрямів їх використання відповідно до пріоритетів економічного зростання.

Мета дослідження провести аналіз інвестиційних засобів, їх струк-

тури, джерел фінансування, ефективності використання та обґрунтувати стратегічні напрями поліпшення інвестування аграрного сектору економіки.

Результати дослідження. Інвестиції необхідно здійснювати так, щоб віддача від останньої витраченої на інвестиції грошової одиниці була однаковою за всіма інвестиційними програмами. Якщо ж інвестиційні витрати розподіляються так, що приріст корисності, одержуваної від реалізації однієї інвестиційної програми менше ніж від іншої, то ресурси використовуються таким чином, при якому вони дають менше сукупної корисності, чим могли б дати, отже, корисність може бути підвищена за рахунок того, щоб менше витратити гроші на проекти, що дають незначний приріст корисності, і більше на ті, які дають більший приріст корисності або прибутку. Інвестор, охочий максимально використовувати засоби, що вкладаються, повинен, отже, перерозподіляти свої ресурси саме таким чином і робитиме це до тих пір, поки приріст корисності від відповідних інвестицій не стане однаковим по всіх напрямках. Рецепт досягнення споживачами інвестицій максимального ефекту від них полягає у тому, що вони повинні стежити, щоб гранична користь була однаковою за всіма інвестиційними проектами і програмами. Інвестиції повинні здійснюватися так, щоб граничний ефект був однаковим для всіх проектів. Такий підхід повинен лежати в основі вибору підприємством, галуззю, економікою в цілому між різними варіантами інвестиційних програм. Якщо всі суб'єкти, що ухвалюють рішення в народному господарстві, слідуватимуть цьому правилу, то об'єм виробництва і сукупна корисність будуть максимальними. А ігнорування даного положення приводить до зниження економічного зростання, до стагнації виробництва, до глибокого економічного спаду, як це має місце в Україні в сучасний період. Оскільки зневага граничною корисністю привела до деформованої структури інвестицій, які прямували не в найбільш прибуткові галузі економіки, задовольняючи найбільшою мірою споживацькі запити населення, а, отже, і що дали б щонайвищу корисність і прибуток, а в галузі і підприємства, вибрані по зовсім іншому критерію. Що і привело в Україні до край деформованої структури економіки [4].

Про ефективність інвестицій можна судити по відношенню приросту капітальних вкладень до приросту національного доходу: чим більше це відношення, тим вище капіталоємність національного доходу, тим більше додаткових інвестицій треба зробити з розрахунку на одиницю приросту національного доходу. Це, у свою чергу призводить до погіршення галузевих пропорцій в економіці. При цьому виникають суперечності між ціловою задачею держави по поліпшенню загальних макроекономічних пропорцій і реальними фінансовими ресурсами окремих галузей, тобто, їх економічними інтересами. Таким чином, в процесі формування ринкового се-

редовища в інвестиційній сфері необхідно в комплексі вирішувати задачі і по інституційному оформленню суб'єктів інвестиційної діяльності і формуванню економічно обґрунтованого механізму ціноутворення на інвестиційні ресурси.

Не сприяє активізації інвестиційної діяльності підприємств також і існуючий порядок відшкодування витрат на модернізацію устаткування. Витрати на ці цілі можуть досягати значних величин і в більшості випадків відрізняються високою ефективністю. В даний час витрати на модернізацію можуть не повністю переноситися на собівартість продукції до закінчення нормативного терміну служби модернізованого устаткування.

Щоб витрати на модернізацію повністю і своєчасно відображалися в собівартості продукції, необхідно не тільки на їх величину збільшувати балансову вартість засобів праці, але і коректувати у бік підвищення діючу річну норму амортизації.

За рахунок усіх джерел фінансування в 2013 р. в економіці України освоєно 267,7 млрд. грн., що на 7,9 % менше порівняно з попереднім роком. У сільському господарстві 19,05 млрд. грн. інвестицій, або на 6,9 % відповідно менше проти 2012 р., і складає 7,1 % від загального обсягу інвестування в економіку держави (табл. 1).

Таблиця 1

Інвестиції в основний капітал, млн. грн. [5]

Показники	2001 р.	2005 р.	2010 р.	2011 р.	2012 р.	2013 р.
Сільське господарство	1552	4905	11568	17039	19411	19059
Промисловість	13651	35031	56725	89146	103472	105594
Будівництво	1109	4929	32790	34855	44895	46318
Торгівля	1285	7614	18868	24390	24801	22379
Діяльність готелів	469	1508	1671	2225	2856	2477
Діяльність транспорту	7452	16887	19592	25977	32808	18833
Інші види діяльності	6990	22111	47847	66300	65449	53068
Всього	32573	93096	189061	259932	293692	267728

Власні кошти товаровиробників у структурі інвестицій в основний капітал сільського господарства займають 66 %, кредити – 23, прями іноземні інвестиції – 3, кошти державного бюджету – 2 %, інші джерела – 6 %. Як бачимо, переважаюча частина інвестицій формувалася на рівні господарських структур, тоді як в 1991 р. визначальну роль у формуванні інвестиційних ресурсів виконувала держава.

Проблеми зооінженерії та ветеринарної медицини

У справжніх умовах, ціни повинні виступати регулятором попиту на інвестиційні ресурси. Природньо, що поступовий перехід до ринкових відносин в інвестиційній сфері народного господарства немислимий без корінного перегляду самих принципів ціноутворення.

Розглядаючи джерела фінансування капітальних інвестицій (табл. 2), відмічено стали позитивну тенденцію скорочення питомої ваги власних коштів у загальному їх обсязі до 63,3 % у 2013 р. Позитивним також є збільшення обсягів фінансування зі сторони іноземних інвесторів з 4,0 млрд. грн. у 2010 р. до 4,9 млрд. грн. у 2013 р. Нажаль питома вага фінансування з державного та місцевого бюджетів, вітчизняних інвесторів за останні 3 роки скоротилась майже у 2 рази і знаходиться на дуже низькому рівні: відповідно 1,1 %, та 2,6 %.

Таблиця 2

Капітальні інвестиції за джерелами фінансування [5]

Джерела фінансування	2010	2011	2012	2013
Кошти державного бюджету	10952,2	18394,6	17141,2	6497,8
Кошти місцевих бюджетів	6367,7	8801,3	9149,2	7219,2
Власні кошти підприємств та організацій	114963,6	152279,1	175423,9	170675,6
Кредити банків та інших позик	23336,2	42324,4	50104,9	40878,3
Кошти іноземних інвесторів	4067,7	7196,1	5040,6	4881,2
Кошти населення на будівництво власних квартир	4654,2	4470,0	3651,0	6574,9
Кошти населення на індивідуальне житлове будівництво	16176,0	15102,9	21975,1	21770,1
Кошти інших джерел фінансування	8543,0	11363,9	11206,0	9230,9
Усього	189060,6	259932,3	293691,9	267728,0

Як і в минулі роки, в 2013 році, основним джерелом фінансування інноваційної діяльності були власні кошти підприємств, частка яких у загальному обсязі фінансування склала 63,3 % (969 підприємств використовували ці кошти). Бюджетні кошти отримали лише 38 підприємств, обсяг яких склав 1,1% загального обсягу фінансування, кошти вітчизняних та іноземних інвесторів - відповідно 12 і 23 підприємства (0,4% і 30%), кредити - 51 підприємство (7,8%).

Наведені дані рис. 1 засвідчують, що за останні 10 років у галузі сільського господарства темпи приросту прибутку випереджають темпи приросту інвестицій майже у два рази, в той же час у промисловості вони мають однакові темпи зросту. Так, під час фінансово-економічної кризи 2008-2009 років, коли за два роки виробництво промислової продукції в Україні знизилося на 26% зі збитками у 4,76 млрд. грн., обсяг інвестицій в основний капітал також скоротився на 43%, а виробництво сільськогосподарської продукції за цей час зросло на 15% з прибутком у 7,6 млрд. грн.

Рис. 1. Динаміка інвестицій та прибутковості виробничих галузей України

Таким чином, аграрний сектор дав змогу частково згладити наслідки фінансово-економічної кризи в країні. Проте його «допомога» у відновленні економічного зростання в національному господарстві була б значно відчутнішою, якби держава виділяла достатню фінансову підтримку на розвиток сільськогосподарського виробництва.

Висновки

Незважаючи на складне фінансове становище, Україні необхідно збільшити допомогу аграріям, принаймні до суми, яка дозволяється зобов'язаннями, що наша країна взяла на себе при вступі до СОТ. Надходження інвестицій в основний капітал сільського господарства за рахунок усіх джерел фінансування у 2015 р. повинні складати 8 млрд. грн., у 2020 р. – відповідно 45 млрд. грн. Також слід довести індикатор відповідності загальних обсягів інвестицій в основний капітал сільського господарства за рік їх прогнозним значенням (у порівнянних цінах) у 2015 році до 100 відсотків проти 48 % у 2010 р. і 63% у 2011р. При цьому додаткові витрати з державного бюджету будуть компенсовані збільшенням виробництва сільськогосподарської продукції й створенням нових робочих місць у суміжних галузях [1].

Аграрною наукою опрацьовано ідею додаткового запровадження ці-

льового фонду розвитку галузі, що міг би формуватись за рахунок 1% збору від продажу товарів (послуг) або акумулюватись з частини ПДВ, що сплачується з переробки та торгівлі харчових продуктів. Розробка окремого законопроекту “Про створення фонду підтримки українського села” допоможе щороку додатково залучати в аграрний сектор близько 20 млрд. грн.[2].

Література

1. Стратегічні напрями розвитку сільського господарства України на період до 2020 року / За ред. Ю.О. Лупенка, В.Я. Месель-Веселяка – К.: ННЦ «ІАЕ», 2012. – 182 с.
2. Безуглий М.Д. Сучасний стан реформування аграрно-промислового комплексу України / М.Д. Безуглий, М.В. Присяжнюк – К.: «Аграрна наука», 2012. – 48 с.
3. Пасхавер Б.Й. Концентрація та ефективність сільського господарства / Б.Й. Пасхавер // Економіка АПК. - 2013. - № 1. - С. 16-24.
4. Ключко В.М. Шляхи підвищення ефективності АПК України / В.М. Ключко // Економіка АПК. - 2013. - № 1. - С. 38-45.
5. Статистичний щорічник: Сільське господарство України за 2013 рік / За ред. Власенко Н.С. – К.: Госкомстат України, 2014. – 399с.

ИНВЕСТИЦИОННАЯ СОСТАВЛЯЮЩАЯ ПОВЫШЕНИЯ ЭФФЕКТИВНОСТИ АГРАРНОГО ПРОИЗВОДСТВА

Батырь Ю.Г., к.э.н., доцент,

Храпач К.Г., ст. преп., batyr-jurijj@rambler.ru

Харьковская государственная зооветеринарная академия

Аннотация. Проведен анализ уровня, структуры инвестиционного обеспечения отраслей экономики Украины, и в частности, сельского хозяйства. Намечены основные пути улучшения инвестирования в аграрном секторе.

Ключевые слова: инвестиции, экономика, отрасли, эффективность, источники инвестиций.

INVESTMENTS AND ITS ROLE IN THE EFFECIENCY OF AGRICULTURAL PRODUCTION

Batyr Y., Khrapach K., batyr-jurijj@rambler.ru

Kharkiv State Zooveterinary Akademy

Sammary. The analysis of the level, structure of investment support industries of Ukraine, and in general, agriculture and the basic ways to improve investment in the agricultural sector.

Key words: investetion, economy, branches, efficiency, sources of investetion.